

Xəstəlik sinifi (XBT-10)	Endokrin sistemin xəstəlikləri, maddələr mübadiləsi və qidalanma pozğunluqları (E00-E90)
-------------------------------------	---

İlkin versiyanın tərtibatçı(İSİM)	Vaqif Süleymanov
--	-------------------------

XBT-10 rubrikası	Xəstəliklər
-------------------------	--------------------

E 29.1	Xayaların hipofunksiyası
---------------	---------------------------------

Kişilərdə hipoqonadizm - testosteron səviyyəsinin aşağı olması, həmçinin androgen reseptor aparatının həssaslığı ilə bağlı klinik və biokimyəvi sindromdur ki, bu da bir çox orqan və sistemlərə mənfi təsir göstərə bilər, həyat keyfiyyətini və həyat proqnozunu pisləşdirir. Əsas androgenlər olan testosteron r kişi reproduktiv sisteminin reproduktiv və cinsi funksiyalarının inkişafı və saxlanması əsasında əsas rol oynayır. Aşağı testosteron səviyyəsi kişi orqanizminin cinsi inkişafında pozğunluqlara səbəb ola bilər ki, bu da kişi reproduktiv sistemində anormaliyalara səbəb olur.

Müalicə

Ambulator səviyyədə dərman müalicəsi

Müalicənin məqsədi serum testosteron səviyyəsini normal fizioloji dəyərlərə qaytarmaqla hipoqonadizm simptomlarını aradan qaldırmaqdır. Müalicə metodunun seçimi xəstəliyin forması, risk faktorları və xəstənin reproduktiv planları ilə müəyyən edilir. Testosteron səviyyələrində mümkün keçici azalma haqqında xatırlamaq lazımdır, məsələn, kəskin və ya dekompensasiya olunmuş xroniki xəstəliklər fonunda, hərtərəfli klinik müayinə və hormon səviyyəsinin təkrar ölçülməsi ilə istisna edilməlidir.

İkincili geri dönmə hipoqonadizm hallarında, məsələn, alimentar piylənməsi (və ya karbohidrat mübadiləsinin dekompensasiyası) olan gənclərdə testosteron terapiyası göstərilir, çünki testosteron səviyyəsinin fizioloji bərpası bədən çəkisini azaltmaqla və əsas xəstəliyin müalicəsi ilə mümkündür, çünki bu hipoqonadizmin səbəbidir. Bununla belə, əsas

xəstəlik üçün terapiyanın hədəf göstəricilərinə nail olmaq mümkün olmadıqda, qısa təsirli testosteron dərmanları təyin etmək mümkündür. Belə hallarda androgen terapiyası testosteronun fərdi dozasının seçilməsi ilə həyata keçirilir ki, bu da testosteron ifrazının fizioloji ritmini saxlamağa, həmçinin hipofiz vəzinin gonadotrop funksiyasının və spermatogenezin boğulması risklərini minimuma endirməyə imkan verir . Geri dönməz hipogonadizm hallarında androgen terapiyası metodunun seçimi xəstənin istəklərinə, risk faktorlarına və reproduktiv reabilitasiya imkanlarına əsaslanır . Xəstə müalicənin gözlənilən faydaları və hər bir müalicə metodunun yan təsirləri haqqında tam məlumatlandırılmalıdır.

Beləliklə, kişi hipogonadizminin gonadotropinlərlə və ya antiestrogenlərlə uzunmüddətli müalicəsi, məhsuldarlığın normallaşdırılması vacib olan xəstələr istisna olmaqla, tövsiyə edilmir. Geri dönməz hipogonadizm hallarında, reproduktiv funksiyanı qorumağa ehtiyac olmadıqda, təhlükəsiz və effektiv olan testosteron əvəzedici terapiya tövsiyə olunur

Mövcud dərmanlar tətbiq marşrutu və farmakokinetik xüsusiyyətləri ilə fərqlənir, xüsusi bir dərman seçmək qərarı həkim və xəstə tərəfindən birgə qəbul edilməlidir

Müalicənin ilkin mərhələsində, xüsusilə risk faktorları olan xəstələrdə uzun təsirli dərmanlara nisbətən qısa təsirli dərmanlara üstünlük verilməlidir. Bu, terapiya zamanı inkişaf edə biləcək hər hansı bir mənfi hal baş verərsə, lazım olduqda müalicənin dayandırılmasına imkan verəcəkdir

İstifadə olunan testosteron preparatları

Dərmanın forması	Tətbiq üsulu	Üstünlüklər	Qüsurlar
Testosteron undekanoat	Daxilə, hər 6 saatdan bir 2-6 kapsul	Limfa sistemi vasitəsilə sorulur	Testosteron səviyyələrində dəyişkənlik. Yağlı qidalarla gün ərzində bir neçə doza qəbul etmək lazımdır
Testosteronun efir qarışıqları	Hər 2-4 həftədən bir ə/d	Orta təsir müddəti	Testosteron səviyyəsinin dəyişkənliyi
Testosteron undekanoat	Hər 10-14 həftədən bir ə/d	3-5 inyeksiyadan sonra testosteronun	Uzun müddət təsir göstərən dərman.İnyeksiyadan sonra 1-2 həftə

		tarazlıq konsentrasiyası	ərzində testosteronun suprafizioloji zirvələri təsvir edilmişdir. Tez ləğv edilə bilməz.
Transdermal testosteron gel	Gündəlik istifadə üçün gel	Dəyişmələr olmadan tarazlıq testosteron konsentrasiyası. Tez ləğv edilə bilər	Tətbiq yerində dərinin qıcıqlanması, intim tərəfdaşlara və ya yaxın təmasda olan uşaqlara testosterona məruz qalma riski

Testosteronun əvəzedici terapiyası zamanı müalicə ilə əlaqəli yan təsirləri minimuma endirmək üçün plazmada testosteron konsentrasiyasının vaxtaşırı monitorinqi tövsiyə olunur.

Ədəbiyyat

Диагностика и лечение дефицита тестостерона (гипогонадизма) у мужчин Версия: Клинические рекомендации РФ 2013-2017 (Россия)
<https://diseases.medelement.com/disease/%D0%B4%D0%B8%D0%B0%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D0%B8-%D0%BB%D0%B5%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%B4%D0%B5%D1%84%D0%B8%D1%86%D0%B8%D1%82%D0%B0-%D1%82%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B0-%D0%B3%D0%B8%D0%BF%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D0%B0-%D1%83-%D0%BC%D1%83%D0%B6%D1%87%D0%B8%D0%BD-%D0%BA%D1%80-%D1%80%D1%84-2016/16608>